

VALTATIE 7 VIROLAHTI

LINJAUSVAIHTOEHTOJEN ARKEOLOGINEN INVENTOINTI
KARPANKANKAAN MUINAISJÄÄNNÖSALUEEN KOHDALLA

MUSEOVIRASTO

Vesa Laulumaa

Sisällys

Johdanto	2
Inventoinnin kulku	2
Inventointihavainnot	2
Havainnot VE1 alueella	2
Kokkolan kivikautinen asuinpaikka	3
Kuvaliite	5
Kohteitten arkistotiedot	
Karpankangas	6
Kokkola	7
Peruskarttaote	8

Johdanto

Karpankankaan kivikautinen asuinpaikka löytyi vuonna 2009 valtatie 7 uuden moottoritien arkeologisessa inventoinnissa. Syyskuussa 2009 kohteessa tehtiin koekaivaus, jossa selvitettiin muinaisjäännösalueen laajuus (ks. FM Katja Vuoriston raportit Museoviraston arkeologian osaston topografisessa arkistossa: Hamina – Virolahti 2009. Valtatien 7 tielinjan inventointi välillä Hamina – Vaalimaa 15.–19.6.2009 ja Virolahti Karpankangas. Kivikautisen asuinpaikan koekaivaus 7.-18.9.2009). Tutkimuksissa todettiin, että Karpankangas on laaja ja hyvin säilynyt kivikautinen kohde. Karpankankaan suojeluun sekä Virojoelle laadittavaan yleiskaavaan liittyen Kaakkois-Suomen ELY-keskus totesi tarpeelliseksi selvittää vaihtoehtoisia tielinjauksia Karpankaan kohdalla. Ramboll Finland tutki kolme vaihtoehtoista linjausta (VE1 – 3), joista vaihtoehto 1 vaikutti parhaalta ainakin maisemallisista lähtökohdista (ks. Tietekninen lisäselvitys valtatie linjauksesta Karpankankaan muinaismuistoalueen kohdalla. Ramboll).

Virojoki – Vaalimaa osayleiskaavaan liittyvässä viranomaisneuvottelussa 21.5.2010 todettiin, että linjavaihtoehtojen alueella on tehtävä kahden päivän mittainen arkeologinen inventointi. Kaakkois-Suomen ELY-keskus/Liikenne hyväksyi Museoviraston esittämän kustannusarvion tutkimuksesta (ks. kirjeenvaihto DNRO 187/304/2010) ja inventoinnin kenttäosuuden teki Museoviraston tutkija Vesa Laulumaa 1. - 2.6.2010.

Inventoinnin kulku

Inventoinnin pääpaino oli vaihtoehtolinjauksella 1 (VE1), joka kiertää Karpankankaan muinaisjäännösalueen pohjoispuolelta (ks. peruskarttaote s.8). Lisäksi tutkittiin vaihtoehtojen 3 kohdalla (VE3) sijaitsevaa Kokkolan kivikautista asuinpaikkaa, tarkoituksena arvioida sen laajuutta. Inventoinnissa tehtiin maastohavainnointia koko VE1 linjauksella, joka käytiin jalkaisin läpi. Lisäksi tehtiin koekuopitusta erityisesti Karpankankaan pohjoisosassa kulkevan VE1 osalla, linjaa kuopitettiin myös muualla tarpeen mukaan. Koekuoppien koko oli noin 30x30 cm. Kokkolan kivikautisella asuinpaikalla tehtiin myös maastohavainnointia ja koekuopitusta.

Inventointihavainnot

Inventoinnissa ei löydetty uusia muinaisjäännöksiä. Karpankankaan kivikautisen asuinpaikan alaraja tarkentui hieman, mutta kohde ei ulotu pohjoisemmaksi VE1 alueelle. Kokkolan kivikautisella asuinpaikalla ei havaittu merkkejä muinaisjäännöksestä, mahdollisesti kohteen paikkatiedot ovat jo alun perin olleet epätarkat tai peräti virheelliset.

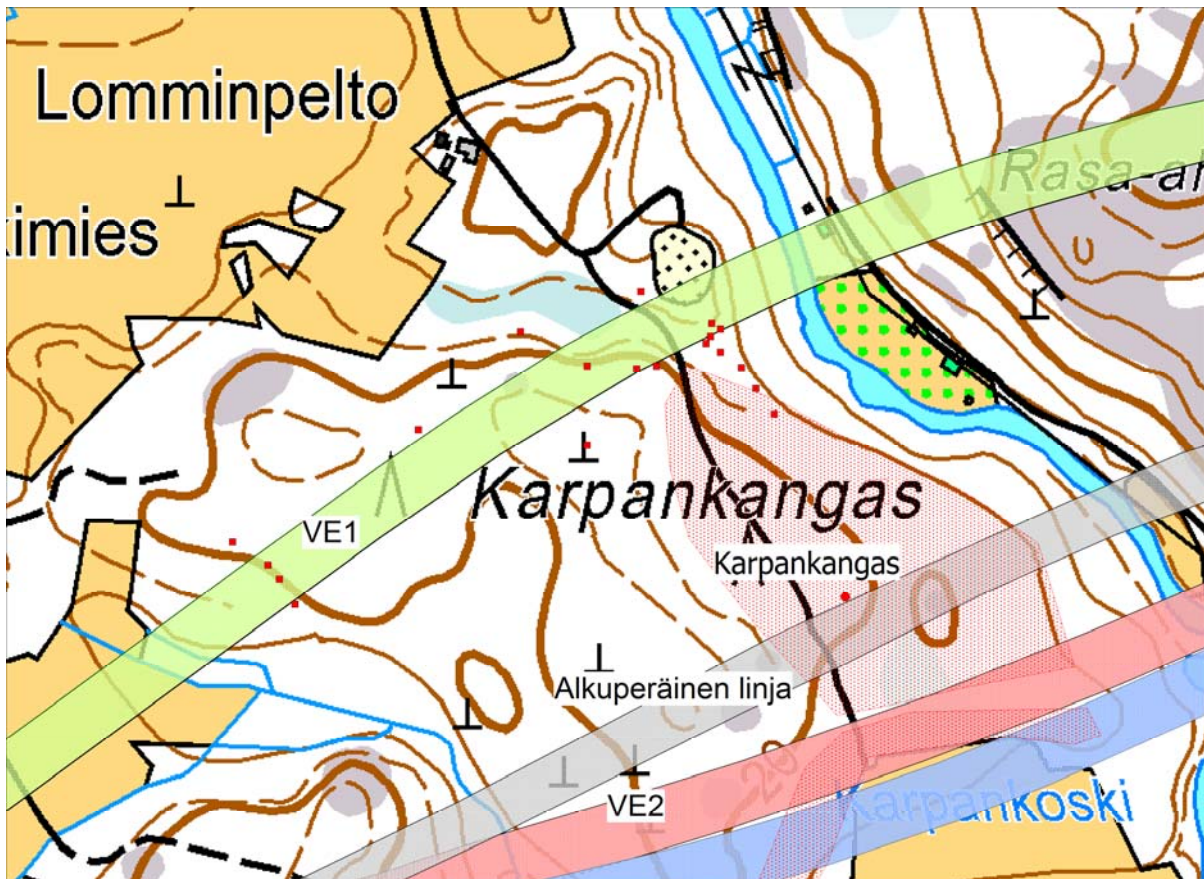
Havainnot VE1 alueella

Karpankankaan pohjoisosan kohdalla VE1 linjauksella tehtiin 18 koekuoppaa pitkin linjausta maaperältä ja topografialtaan asuinpaikan löytymisen kannalta potentiaalsiin kohtiin. Kuopat olivat löydöttömiä lukuun ottamatta yhtä, joka sattuu jo aiemmin rajatun muinaisjäännösalueen tuntumaan.

Karpankankaan pohjoisosassa on selvä terassimuodostuma, joka vaikutti etukäteen lupaavimmalta alueelta. Terassin päälle tehtiin koekuoppia, mutta ne olivat löydöttömiä. Pohjoispuolen ranta ei ilmeisesti ole viehättänyt kivikauden ihmistä siinä määrin kuin Karpankankaan eteläisemmät osat eikä asutus ole

levinnyt sinne saakka. Karpankankaan laki VE1 kohdalla on melko lohkarista ja asutukseen sopimatonta. Länteen viettävällä rinteellä on useita kalliopaljastumia mutta myös hiekkapohjaista kangasta; alueelta ei kuitenkaan löytynyt merkkejä asuinpaikasta. Paikoin kallion päällä oleva hiekkakerros oli melko ohut.

Karpankankaan länsipuolella olevien peltojen itään suuntautuvalle rinteelle tehtiin myös pari koekuoppaa, jotka todettiin löydöttömiksi. Maasto on ainakin rinteiden alaosassa kuusivaltaista ja maaperä kosteampaa kuin Karpankankaalla.

Kartta 1 (ei mittakaavassa). Koekuoppien sijainnit merkitty punaisilla neliöillä.

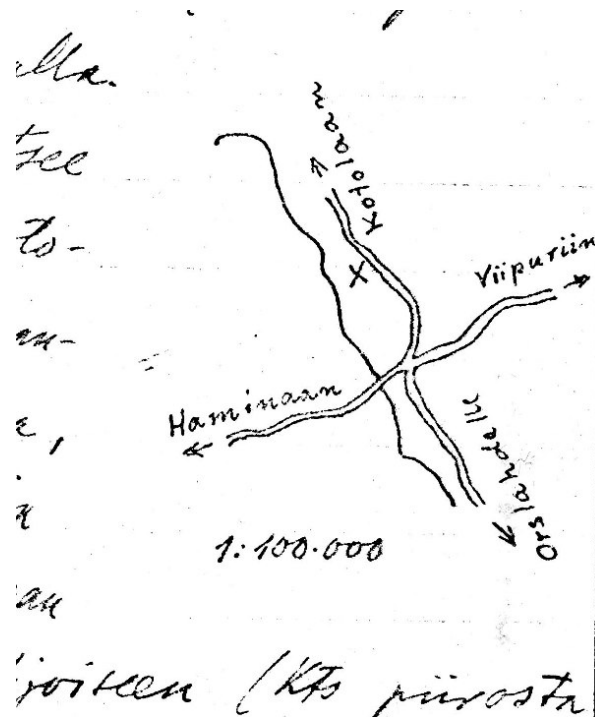
VE1 jatkuu Vaalimaanjoen itäpuolella kallioiden Rasa-ahonmäen yli ja jatkuu kalliopaljastumien ja suolämpäreiden täplittämässä maastossa raviradan halki kunnes yhtyy muihin linjauksiin. Alueelta ei havaittu merkkejä muinaisjäännöksistä, mikä oli odotettavissakin, koska maaperänsä ja topografiansa perusteella linjauksen tämä osa ei etukäteen vaikuttanut kovin potentiaaliselta muinaisjäännösalueelta.

Kokkolan kivikautinen asuinpaikka

Kokkolan asuinpaikalta toimitetuista löydöistä (KM 11423) on seuraavanlainen maininta löytöluettelossa:

”27.5.1940 löysivät miehet 2./JR10:stä allaluetellut esineet Virolahden pitäjän, Vaalimaan kylän Kokkolan kantatilan (omistaja mv. Oskar Harju) maalla. Löytöpaikka sijaitsee Vaalimaasta Kotolaan vievän maantien länsipuolella tieltä n. 200 m, ja n. 1,5 km Vaalimaan tieristeyksestä pohjoiseen (kts. piirrosta yllä). Esineet löydettiin pikakivääripesäkettä ja siihen liittyvää yhdyshautaa ensimmäisen viivytyslinjan etumaastoon kaivettaessa. Paikalla ei voitu sotatilan aikana suorittaa laajempaa kaivausta. Löydöt on välittänyt Kansallismuseoon C.F. Meinander.”

Alussa mainittu päivämäärä on alun perin ollut 25.3.1940, mutta se on muutettu myöhemmin. Pienessä käsin piirretyssä kartassa on rastilla merkitty löytöpaikka (ks. kartta 2). Sijaintitiedon ja kartan perusteella löytöpaikka on summittaisesti nykyisen muinaisjäännöstä osoittavan koordinaattipisteen kohdalla.

Kartta 2. Museoviraston löytöluettelon kuvauksessa oleva kartta, joka osoittaa löytöpaikan.

Alueella on edelleen havaittavissa lukuisia kenttälinoitteita, mm. taisteluhautoja ja -poteroita. Inventoinnissa tehtiin kymmenkunta koekuoppaa Kokkolan kohteen tuntumaan, sen läpi kulkevan hiekkatien molemmin puolin. Topografialtaan ja maaperältään paikka on ideaalinen kivikautiselle asuinpaikalle, mitään asuinpaikkaan viittaavaa ei löydetty. Myöskään Mirja Koskimies (nyk. Miettinen) ei havainnut merkkejä asuinpaikasta tarkastaessaan kohteen Virolahden inventoinnin yhteydessä vuonna 1967.

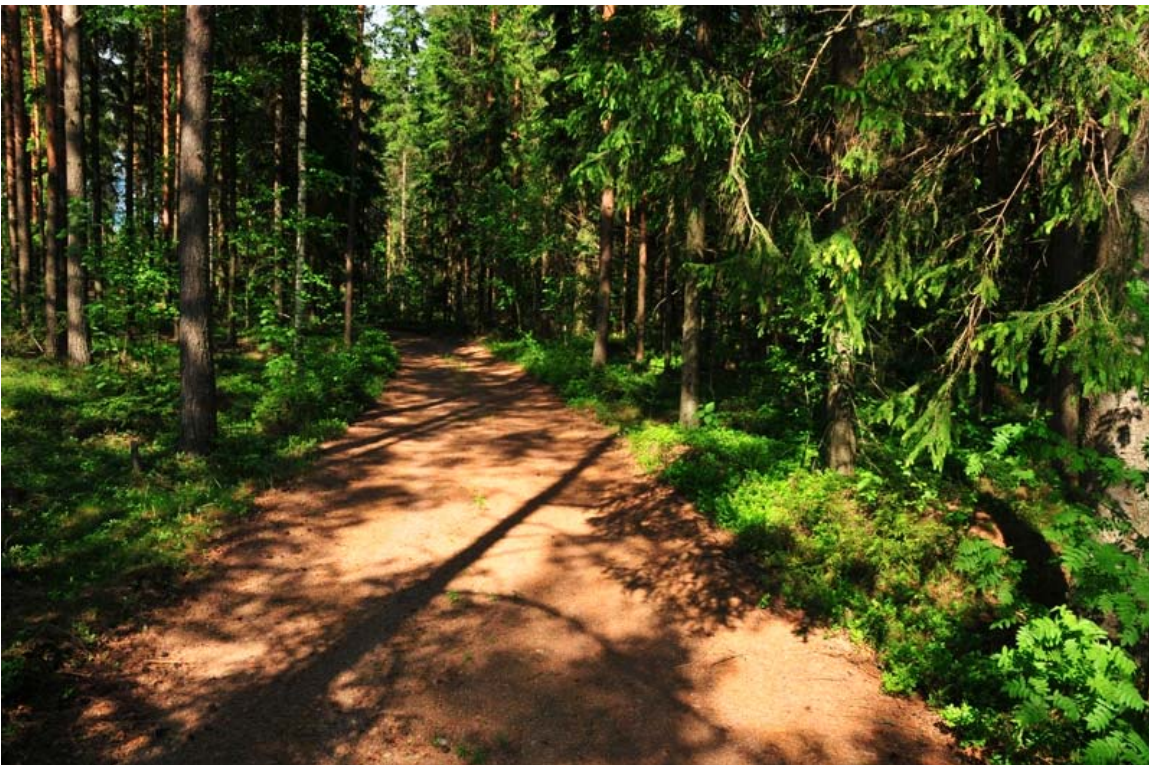
Lounaassa asuinpaikaksi sopiva alue rajautuu jyrkkään rinteeseen, kaakossa kallioihin ja luoteessa sekä koillisessa lohkariekkoon. Kokkolan kohteelta Kansallismuseon kokoelmassa olevat löydöt ovat siinä määrin runsaat, joukossa mm. tyypillistä ja myöhäistä kampakeramiikkaa, että voisi kuvitella asuinpaikan olevan helposti todennettavissa muutaman kymmenen metrin levyisellä alueella. Paikalta ei kuitenkaan saatu esiin mitään merkkejä kivikautisesta asutuksesta, on mahdollista, että löytöpaikka on jo alun perin merkitty väärin. Tämän inventoinnin yhteydessä ei kuitenkaan ollut aikaa asuinpaikan etsimiseen laajemmalta alueelta.

Helsingissä 23.7.2010

Vesa Laulumaa

Kuva 1. Koekuopittua aluetta Karpankankaan pohjoisosassa tielinjauksen kohdalla. Kuvattu pohjoisesta. (DG1323:1)

Kuva 2. Kokkolan asuinpaikalle tehtiin koepistoja hiekkatien molemmin puolin. Asuinpaikan olisi aiempien tietojen mukaan pitänyt sijaita metsässä tien molemmin puolin. Mitään asuinpaikkaan liittyvää ei paikalta ei kuitenkaan havaittu. Kuvattu lounaasta. (DG1327:1)

Virolahti, Karpankangas

Muinaisjäännöslaji:	kiinteä muinaisjäännös
Muinaisjäännöstunnus:	1000014201
Muinaisjäännöstyyppi:	asuinpaikat
Tyypin tarkenne:	asumuspainanteet
Ajoitus:	kivikautinen
Rauhoitusluokka:	2
Lukumäärä:	1
Kiinteistötunnus	0935041600090000
Peruskartta:	3044 02 + 05 VAALIMAA
Yhtenäiskoordinaatit:	P: 6722425 I: 3543276 Z: 20,00 – 22,00
Koordinaattiselite:	Kohteen keskikoordinaatit (gps)
Etäisyystieto:	Virolahden kirkosta n. 12,5 km koilliseen
Kuvat:	DG1323:1
Kuvaus:	Muinaisjäännösrekisterin kuvaus: Karpankankaan kampakeraminen asuinpaikka sijaitsee Karpankangas-nimisen mäen itäosassa, Vaalimaanjoen länsirannalla, Karpankoskesta länsiluoteeseen. Asuinpaikka löytyi VT 7 Hamina-Vaalimaa moottoritienlinjan inventoinnissa. Muinaisjäännös on laaja ja hyvin säilynyt. Paikalla havaittiin koekaivauksissa vähintään 17 asumuspainannetta ja 5 pienempää painannetta, jotka sijaitsevat kahdella pienen kallion erottamalla terassilla. Alueiden välillä on nähtävissä eriaikaisuutta: toiselta terassialueelta on saatu talteen tyyppillistä kampakeramiikkaa ja toiselta kuoppakeramiikkaa sekä koristelemattomia saviastian paloja. Alimmat asumuspainanteet sijaitsevat toisella terassialueella vain 16 metriä merenpinnasta. Painanteet sijaitsevat pääosin lähellä toisiaan ja niitä on paikoin kolmen painanteen riveissä.
Aiemmat tutkimukset:	Vt 7 inventointi, Katja Vuoristo v. 2009; Koekaivaus, Katja Vuoristo 2009
Aiemmat löydöt:	KM 37957:1–41, KM 38244:1-539

Virolahti, Kokkola

Muinaisjäännöslaji:	kiinteä muinaisjäännös
Muinaisjäännöstunnus:	935010027
Muinaisjäännöstyyppi:	asuinpaikat
Tyypin tarkenne:	-
Ajoitus:	kivikautinen
Rauhoitusluokka:	2
Lukumäärä:	1
Kiinteistötunnus	-
Peruskartta:	3044 02 + 05 VAALIMAA
Yhtenäiskoordinaatit:	P: 6722400 I: 3543660 Z: 15,00 – 20,00
Koordinaattiselite:	Asuinpaikan arvioitu sijainti, joka kuitenkin lienee virheellinen
Etäisyystieto:	Virolahden kirkosta n. 12,5 km koilliseen
Kuvat:	DG1327:1
Kuvaus:	Kohteesta on toimitettu mm. tyypillistä kampakeramiikkaa, myöhäiskampakeramiikkaa, piiesineitä ja hioinkiviä vuonna 1940. Löydöt on tehty pikakivääripesäkettä kaivettaessa. Alueella on edelleen havaittavissa lukuisia puolustusrakenteita. Vuoden 2010 inventoinnissa kohteeseen tehtiin kymmenkunta koekuoppaa, sen läpi kulkevan hiekkatien molemmin puolin. Topografialtaan ja maaperältään paikka on ideaalinen kivikautiselle asuinpaikalle, mutta minkäänlaisia havaintoja sellaisesta ei tehty. Myöskään Mirja Koskimies (nyk. Miettinen) ei havainnut merkkejä asuinpaikasta tarkastaessaan kohteen vuonna 1967..
Aiemmat tutkimukset:	Inventointi, Mirja Koskimies (Miettinen) v. 1967
Aiemmat löydöt:	KM 11423:1 – 12. (tyypillistä ja myöhäiskampakeramiikkaa, piitä, kvartssia, hioimia)

Peruskarttaote (PK 3044 02 + 05 VAALIMAA), mk 1:20 000

Valtatie 7 vaihtoehtoiset linjaukset Karpankankaan kohdalla ja peruskarttaotteen alueella sijaitsevat muinaisjäännökset

